

ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ЖИТТЄТВОРЧОСТІ» В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Богданова Н.Г., к.філос.н., доц. каф.ЗІД ННППІ УПА

Поняття життєтворчість складається з двох субстанційних для визначення його суті понять: життя та творчості. Життя у цьому сенсі розглядається не як біологічна, а як філософська категорія, яка втілює весь онтологічний зміст поняття буття у світі. Окрема людина – це відносно невеликий і нетривало існуючий організм, який змушений прокладати свій шлях серед планетарних і космічних сутностей, незмірно переважаючих його своїми розмірами і енергіями. Кожна індивідуальність є відносно незалежна органічна цілісність, де багато сил динамічно взаємодіють за окресленим зразком, обумовлюючи життєве призначення і зв'язок з іншими цілісностями у Всесвіті. Індивідуальність, по-суті не може відрізнитися від організованого Цілого-Всесвіту, тому кожен з нас – частковий аспект цього цілого. Більш того, кожна людина – конкретний аспект людського роду; з'являється у звичному для нас світі у відповідь на якусь потребу людства. Але якщо хтось сприйме себе незалежним від людства як цілого, то навряд чи він здатний усвідомлювати свою значимість у всьому багатоманітні природних потреб та енергій [1, с. 37].

Вміти творчо мислити – значить вміти розв'язувати проблеми, вміти розв'язувати проблеми – значить вміти ставити та відповідати на питання. Розв'язання передбачає пошук, а отже і неоднозначність шляхів рішення, і висування одночасно кількох гіпотез, і зіткнення різних, а часом і протилежних думок. Внаслідок цих особливостей творчого пошуку вміння ставити питання та відповідати на них обумовлюють результативність міркувань. Не випадково у школах давньогрецьких філософів прийнято було вести бесіди з учнями (Платон, Сенека) [2, с.185]. Перетинання життя та творчості, вияв головної ролі творчості у житті людини спрямували дослідження такого феномену, як життєтворчість.

Життєтворчість – це вищий прояв сутнісних сил, життєвого та творчого потенціалу особистості; духовно-практична діяльність людини, спрямована на свідоме, самостійне й творче визначення (проекування) та здійснення власного життя як індивідуально-особистісного життєвого проекту. Життєтворчість передбачає свідоме й цілеспрямоване ставлення до головних вузлових життєвих проблем, характерних для кожного етапу життєвого шляху особистості [3, с. 395]. Строго кажучи, цю практику не можна назвати новою; у якомусь сенсі вона є історично однією з найбільш стародавніх. В той же час у всіх раніше відомих формах вона виступала як розчинена в інших видах практики (психотерапевтичної, педагогічної, релігійної, організаційно-діяльної тощо) і була невіддільна від них [4, с. 100]. Сьогодні така практика є невід'ємним елементом культури.

Особистість завжди виступає автором власного життя, розглядається як суб'єкт життєтворчості, який робить своє життя предметом власної волі та свідомості. Необхідною умовою цього є формування в людині під впливом

внутрішніх або зовнішніх чинників таких технологій життєтворчості, основу яких становить певна послідовність виявлення та усвідомлення стадій процесу їх формування.

Життєтворчість особистості у всезагальному сенсі може розглядатися, як проектування та здійснення особистістю власного життєвого шляху. Але згідно із екзистенціально-онтологічною ідеєю створення, для цього потрібна ідея, образ, що передує існуванню, сутність, яка випереджає існування. Карл Ясперс вважав, що екзистенціальна філософія – це мислення, яке виходить за межі об'єктивного знання, але це мислення, за допомогою якого людина хоче стати самою собою [1, с. 423]. Питання стосовно буття людини зовсім не однозначне, адже людина завжди більше того, що вона знає про себе. Людина – це шлях; людина не лише існування встановлене як перебування, а ще й можливість, притаманна їй. Завдяки свободі, людина у своєму фактичному існуванні вирішує що вона є.

Для здійснення процесу життєтворчості необхідно створення чи усвідомлення образу, ідеалу життєвого шляху. Тобто людина із самого початку власного свідомого процесу життєтворчості починає конструювати образ життя, бажаний ідеальний тип, який можна сформулювати тільки за допомогою рефлексії. Розвиненість особистості визначається тим вище, чим більш самостійний вибір вона здійснює. Якщо особистість повністю сприймає готові, запропоновані суспільством життєві шляхи та некритично втілює, здійснює їх, то такий спосіб не вміщує в собі рефлексії та є тільки репродуктивним, пасивним.

Література

1. Алексеев П.В. Философия: [Учебник]. - 3-е изд., переаб. и доп. / П.В.Алексеев, А.В.Панин. - М.: Велби, Проспект, 2004. - 608 с.
2. Мурашкіна О.В. Модель школи життєвої компетентності / О.В.Мурашкіна // Моделі компетентного випускника 12-річної школи: сутність, пріоритети, пошук відповідей на виклики ХХІ століття : Матер. всеукр. наук.-пошук. конф. 16-17 трав. 2007 р. - Т. 1. - Київ-Донецьк : Акад. пед. наук Укр., ін-т педагогіки АПН Укр. - 2007. - С.393 - 398.
3. Леонтьев Д.А. Жизнетворчество как практика расширения жизненного мира / Д.А.Леонтьев // 1-я Всерос. Науч.-перакт. конф. по экзистенциальной психологии: матер. сообщ. : Под ред. Д.А.Леонтьева, Е.С.Мазур, А.И.Сосланда.- М.: Смысл, 2001. - С.100-109.
4. Ямницький В. М. Психологічні чинники розвитку життєтворчої активності особистості в дорослому віці: Автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.07 / В.М.Ямницький; Нац. пед. ун-т ім.М.П.Драгоманова. - К., 2005.- 40 с.